חוברת תרגול

איפה השקל שלי? – חינוך פיננסי לכיתה ט'

מסלול: כיתה ט' חנ"מ

יצרה: רוית ראש בן ישי

שם: _____ כיתה: _____

איך עובדים עם החוברת?

- קוראים את דף התזכורת.
- שלב א' – מזהים ומתאימים · שלב ב' – מבינים ובוחרים · שלב ג' – מיישמים וכותבים.
- חזרה מסכמת ו־ בדיקה עצמית בסוף.
- רוצים עוד? המשחקים באתר: eifo-hashekel-sheli.sites.tab.bot

תזכורת – מה למדנו?

פרק 1: צרכנות מודעת וקבלת החלטות

- אוטומטית, רגשית, פועלת בשנייה
- שקולה, משווה, בודקת נתונים
- "קנה עכשיו" בלחיצה, קנייה בגלל מבצע מפתיע

פרק 2: עולם הכסף והבנקאות

- למה פיסת נייר או מספר במסך שווים משהו? בפרק הזה נגלה שכסף הוא בעצם אמון , נבין מה זו אינפלציה ונכיר את אמצעי התשלום שלנו.
- משלמים בו על מוצרים ושירותים
- משווים מחירים ("20₪ מול 35₪")

פרק 3: שוק העבודה בעולם משתנה

- העבודה הראשונה היא צעד מרגש – ויש לה כללים שנועדו להגן עליכן ועליכם. בפרק הזה נלמד מה מגיע לנוער עובד, איך קוראים תלוש שכר ואיך מבקשים תיקון בלי לשרוף גשרים.
- גיל מינימלי ואישור עבודה לפי הכללים (בדרך כלל מגיל 15; בחופשות אפשר מגיל 14).
- מה השכר לשעה? האם הוא לפחות שכר המינימום לנוער לפי הגיל?

פרק 4: חיסכון, ריבית ודחיית סיפוק

- למה 100₪ היום שווים יותר מ־100₪ בעוד שנה? בפרק הזה נגלה את הכוח של הזמן, של הריבית ושל ההחלטה לחכות.
- בריבית פשוטה מקבלים ריבית רק על הסכום ההתחלתי (הקרן).
- 4% מ־2,000 = 80₪ בשנה × 3 = 240₪ = 2,240₪.

סימולטור תקציב – מתכננים חודש

- מה עושים עם כסף שנכנס? כאן מתכננים חודש אמיתי: מכניסים הכנסות, מחלקים הוצאות לצרכים ולרצונות, קובעים מטרת חיסכון – ומקבלים משוב מיידי.
- תחבורה (צורך)
- אוכל בחוץ (רצון)

פטנדס – כותבים טיעון

- מה הופך טיעון לחזק? מבנה! פטנדס היא אסטרטגיה לכתיבה טיעונית: חמש אותיות, חמישה חלקים, טיעון אחד מסודר ומשכנע.
- "בשנים האחרונות...", "השאלה אם... מעסיקה רבים"
- "לדעתי...", "אני סבורה ש...", "עמדתי היא ש..."

שלב א' – מזהים ומתאימים

תרגיל 1: התאמה: מושגי כסף ובנקאות

כתבו ליד כל פריט את האות של בן הזוג המתאים.

פריט	האות	בן הזוג
1. אינפלציה	____	א. תשלום לבנק על שירות
2. כוח קנייה	____	ב. כמה מוצרים אפשר לקנות בסכום כסף
3. כרטיס חיוב מיידי	____	ג. החיוב נדחה לסוף החודש
4. כרטיס אשראי	____	ד. הכסף יורד מהחשבון מיד
5. עמלה	____	ה. כולם מאמינים שהכסף יתקבל
6. אמון קולקטיבי	____	ו. עלייה מתמשכת ברמת המחירים הכללית

תרגיל 2: מיון: תקין או לא תקין בעבודה?

מיינו את המילים ממאגר המילים לטבלה.

מאגר מילים: הטיפ במסעדה מופיע בתלוש · משלמים על משמרת התלמדות · שומרים יומן שעות משלנו · השכר לשעה לפחות שכר המינימום לפי הגיל · מקבלים תלוש שכר כל חודש · "התלמדות לא משלמים, ככה סיכמנו" · המעסיק משתתף בהוצאות הנסיעה · בן 16 שעבד 7 שעות קיבל 45 דקות הפסקה

תקין	לא תקין

תרגיל 3: פטנדס: טענה, נימוק או דוגמה?

מיינו את המילים ממאגר המילים לטבלה.

מאגר מילים: אני חושב שכל תלמיד צריך תקציב · כי חיסכון נותן ביטחון לעתיד · עמדתי היא שאסור לפרסם לילדים ברשתות · אני סבורה שבני נוער צריכים לעבוד בחופש · משום שעבודה מלמדת אחריות · כדאי לשלם במזומן בגיל צעיר · לדעתי, כדאי לחסוך כל חודש · הסיבה לכך היא שפרסומות משפיעות על ילדים יותר

טענה	נימוק	דוגמה

שלב ב' – מבינים ובוחרים

תרגיל 4: חידון: צרכנית נבונה, צרכן נבון

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. באיזו מערכת חשיבה פועלים כשלוחצים "קנה עכשיו" בלי לחשוב?

א. מערכת 2 – איטית ב. מערכת 1 – מהירה ג. בשתיהן באותה מידה

2. מה מסמלת האות H בכלי HALT?

א. שמחים ב. ממהרים ג. רעבים

3. "מחיר קודם ₪799, היום ₪459". מה הכי חשוב לבדוק?

א. כמה זמן נשאר למבצע ב. מה המחיר בחנויות אחרות

ג. כמה אנשים כבר קנו

4. מה אומר כלל 24 השעות?

א. קונים רק בשעות היום ב. מחכים יממה לפני קנייה לא מתוכננת

ג. מחזירים כל מוצר אחרי יום

5. "נותרו רק 2 יחידות!" – איזה תרגיל שיווקי זה?

א. יצירת תחושת מחסור ב. הוכחה חברתית ג. תוספת מסומנת מראש

6. איזה משפט הוא ראיה (ולא פרשנות)?

א. הצבע האדום נועד להלחיץ ב. החטיפים היו ליד הקופה

ג. החנות רוצה שאקנה בלי לחשוב

7. קניתם באתר ומתחרטים. מה עושים קודם?

א. בודקים את תנאי הביטול ושולחים הודעת ביטול בכתב

ב. כותבים ביקורת כועסת ג. מחכים חודש

8. הודעה: "החשבון שלך ייחסם היום! שלחו את הקוד שקיבלתם". מה זה?

א. מבצע ב. ניסיון פישינג ג. הודעה רגילה מהבנק

תרגיל 5: מסבירים במילים שלנו

לכל שאלה כתובה התשובה הנכונה. הסבירו במשפט אחד או שניים למה היא נכונה.

1. באיזו מערכת חשיבה פועלים כשלוחצים "קנה עכשיו" בלי לחשוב? התשובה: מערכת 1 – מהירה. למה?

_____

_____

2. מה מסמלת האות H בכלי HALT? התשובה: רעבים. למה?

_____

_____

תרגיל 6: חידון: חיסכון וריבית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. 1,000 ₪ בריבית פשוטה של 5% לשנתיים. כמה יהיו?

א. 1,050 ₪ ב. 1,100 ₪ ג. 1,102.50 ₪

2. 1,000 ₪ בריבית דריבית של 5% לשנתיים. כמה יהיו?

א. 1,100 ₪ ב. 1,050 ₪ ג. 1,102.50 ₪

3. 2,000 ₪ בריבית פשוטה של 4% לשלוש שנים?

א. 2,240 ₪ ב. 2,250 ₪ ג. 2,080 ₪

4. 500 ₪ בריבית דריבית של 10% לשנתיים?

א. 550 ₪ ב. 600 ₪ ג. 605 ₪

5. מה ההבדל בין ריבית פשוטה לדריבית?

א. אין הבדל ב. בדריבית מקבלים ריבית גם על הריבית

ג. בפשוטה מקבלים יותר תמיד

6. למה 100₪ היום שווים בדרך כלל יותר מ־100₪ בעוד שנה?

א. אפשר לחסוך אותם ולקבל ריבית ב. כי מחר אין כסף

ג. כי השטר ישן

7. דנה התחילה לחסוך בגיל 15 ועומר בגיל 18, אותו סכום בחודש עד גיל 21. למי יהיה יותר?

א. לשניהם אותו דבר ב. לעומר ג. לדנה

8. מה זו דחיית סיפוק?

א. לא לקנות אף פעם ב. לקנות הכול בהנחה

ג. לוותר על משהו קטן עכשיו בשביל משהו גדול אחר כך

תרגיל 7: מסבירים במילים שלנו

לכל שאלה כתובה התשובה הנכונה. הסבירו במשפט אחד או שניים למה היא נכונה.

1. 1,000₪ בריבית פשוטה של 5% לשנתיים. כמה יהיו? התשובה: 1,100₪. למה?

2. 1,000₪ בריבית דריבית של 5% לשנתיים. כמה יהיו? התשובה: 1,102.50₪. למה?

שלב ג' – מיישמים וכותבים

תרגיל 8: פטנדס: סדרו את הטיעון

כתבו בכל ריבוע את מספר השלב לפי הסדר הנכון.

1. האם כדאי לנהל תקציב בכיתה ט'?

☐	לדעתי, כדאי לנהל תקציב חודשי כבר בכיתה ט'.
☐	בני נוער רבים מקבלים היום דמי כיס ומחליטים לבד על הכסף שלהם.
☐	תקציב מראה לאן הכסף הולך ועוזר להגיע למטרות בלי לחץ.
☐	לדוגמה, תלמידה שרשמה הוצאות גילתה ₪120 בחודש על משלוחים והעבירה חלק לחיסכון.

2. האם לחכות 24 שעות לפני קנייה?

☐	אני סבור שכדאי לחכות 24 שעות לפני קנייה לא מתוכננת.
☐	באתרי קניות מופיעות כל הזמן הודעות כמו "רק היום!".
☐	כך למשל, נער שחיכה יום גילה שאותו משחק נמכר בחנות אחרת בפחות.
☐	ההמתנה מרגיעה את הדחף ונותנת זמן להשוות מחירים.

3. האם צריך לשלם על משמרת התלמדות?

☐	לדעתי, חייבים לשלם על כל משמרת התלמדות.
☐	לדוגמה, מאיה עבדה 4 שעות התלמדות ועזרה ללקוחות כמו כל עובדת.
☐	בני נוער רבים מתחילים עבודה ראשונה במשמרת "ניסיון".
☐	התלמדות היא זמן עבודה, והעובדים משקיעים בה זמן ומאמץ.

תרגיל 9: אתגרי כתיבה

בחרו לפחות שניים וכתבו תשובה מלאה.

1. כתבו כלל פעולה אישי אחד לקנייה בסופר והסבירו למה בחרתם בו.

2. נסחו מכתב צרכני קצר לעסק שחייב אתכם פעמיים.

3. סל עלה מ־1,000₪ ל־1,030₪. חשבו את שיעור האינפלציה והסבירו.

חזרה מסכמת

שאלות מכל הנושאים – בלי להציץ בחוברת!

1. איך נכנסים בבטחה לאתר של עסק אחרי שקיבלתם הודעה חשודה?

א. מקלידים את הכתובת בעצמנו ב. לוחצים על הקישור בהודעה

ג. עונים להודעה

2. מה השלב הראשון במפת ההחלטה?

א. צורך או רצון? ב. לספר לחברים ג. לבחור חנות

3. מה הכוונה ב"צריכה ראוותנית"?

א. קנייה כדי שיראו אותנו ב. קנייה במבצע ג. קנייה של מוצרי יסוד

4. הודעה: "החשבון שלך ייחסם היום! שלחו את הקוד שקיבלתם". מה זה?

א. ניסיון פישינג ב. הודעה רגילה מהבנק ג. עדכון מערכת

משפט משלי

כתבו משפט אחד שמשתמש בשני הפריטים יחד.

1. כרטיס אשראי + החיוב נדחה לסוף החודש

_____

_____

2. עמלה + תשלום לבנק על שירות

_____

_____

בדיקה עצמית

סמנו בעמודה המתאימה:

נושא	אני יודע/ת	כמעט	צריך עוד תרגול
פרק 1: צרכנות מודעת וקבלת החלטות			
פרק 2: עולם הכסף והבנקאות			
פרק 3: שוק העבודה בעולם משתנה			
פרק 4: חיסכון, ריבית ודחיית סיפוק			
סימולטור תקציב – מתכננים חודש			
פטנדס – כותבים טיעון			

מה למדתי? מה עדיין קשה לי?

מפתח תשובות למורה – כיתה ט' חנ"מ

שלב א' – מזהים ומתאימים

תרגיל 1: התאמה: מושגי כסף ובנקאות

פריט	האות	בן הזוג
1. אינפלציה	ו	א. תשלום לבנק על שירות
2. כוח קנייה	ב	ב. כמה מוצרים אפשר לקנות בסכום כסף
3. כרטיס חיוב מיידי	ד	ג. החיוב נדחה לסוף החודש
4. כרטיס אשראי	ג	ד. הכסף יורד מהחשבון מיד
5. עמלה	א	ה. כולם מאמינים שהכסף יתקבל
6. אמון קולקטיבי	ה	ו. עלייה מתמשכת ברמת המחירים הכללית

תרגיל 2: מיון: תקין או לא תקין בעבודה?

תקין	לא תקין
הטיפ במסעדה מופיע בתלוש	"התלמדות לא משלמים, ככה סיכמנו"
משלמים על משמרת התלמדות	
שומרים יומן שעות משלנו	
השכר לשעה לפחות שכר המינימום לפי הגיל	
מקבלים תלוש שכר כל חודש	
המעסיק משתתף בהוצאות הנסיעה	
בן 16 שעבד 7 שעות קיבל 45 דקות הפסקה	

תרגיל 3: פטנדס: טענה, נימוק או דוגמה?

טענה	נימוק	דוגמה
אני חושב שכל תלמיד צריך תקציב	כי חיסכון נותן ביטחון לעתיד	
עמדתי היא שאסור לפרסם לילדים ברשתות	משום שעבודה מלמדת אחריות	
אני סבורה שבני נוער צריכים לעבוד בחופש	הסיבה לכך היא שפרסומות משפיעות על ילדים יותר	
כדאי לשלם במזומן בגיל צעיר		
לדעתי, כדאי לחסוך כל חודש		

שלב ב' – מבינים ובוחרים

תרגיל 4: חידון: צרכנית נבונה, צרכן נבון

1. באיזו מערכת חשיבה פועלים כשלוחצים "קנה עכשיו" בלי לחשוב?

ב. מערכת 1 – מהירה

2. מה מסמלת האות H בכלי HALT?

ג. רעבים

3. "מחיר קודם 799₪, היום 459₪". מה הכי חשוב לבדוק?

ב. מה המחיר בחנויות אחרות

4. מה אומר כלל 24 השעות?

ב. מחכים יממה לפני קנייה לא מתוכננת

5. "נותרו רק 2 יחידות!" – איזה תרגיל שיווקי זה?

א. יצירת תחושת מחסור

6. איזה משפט הוא ראיה (ולא פרשנות)?

ב. החטיפים היו ליד הקופה

7. קניתם באתר ומתחרטים. מה עושים קודם?

א. בודקים את תנאי הביטול ושולחים הודעת ביטול בכתב

8. הודעה: "החשבון שלך ייחסם היום! שלחו את הקוד שקיבלתם". מה זה?

ב. ניסיון פישינג

תרגיל 5: מסבירים במילים שלנו

1. באיזו מערכת חשיבה פועלים כשלוחצים "קנה עכשיו" בלי לחשוב? התשובה: מערכת 1 – מהירה. למה?

תגובה אוטומטית ומהירה – מערכת 1.

2. מה מסמלת האות H בכלי HALT? התשובה: רעבים. למה?

H – רעבים: כשאנחנו רעבים קשה יותר לעצור ולשקול.

תרגיל 6: חידון: חיסכון וריבית

1. 1,000₪ בריבית פשוטה של 5% לשנתיים. כמה יהיו?

ב. 1,100₪

2. 1,000₪ בריבית דריבית של 5% לשנתיים. כמה יהיו?

ג. 1,102.50₪

3. 2,000₪ בריבית פשוטה של 4% לשלוש שנים?

א. 2,240₪

4. 500₪ בריבית דריבית של 10% לשנתיים?

ג. 605₪

5. מה ההבדל בין ריבית פשוטה לדריבית?

ב. בדריבית מקבלים ריבית גם על הריבית

6. למה 100₪ היום שווים בדרך כלל יותר מ־100₪ בעוד שנה?

א. אפשר לחסוך אותם ולקבל ריבית

7. דנה התחילה לחסוך בגיל 15 ועומר בגיל 18, אותו סכום בחודש עד גיל 21. למי יהיה יותר?

ג. לדנה

8. מה זו דחיית סיפוק?

ג. לוותר על משהו קטן עכשיו בשביל משהו גדול אחר כך

תרגיל 7: מסבירים במילים שלנו

1. 1,000₪ בריבית פשוטה של 5% לשנתיים. כמה יהיו? התשובה: 1,100₪. למה?

1,000 + 50 + 50 = 1,100.

2. 1,000₪ בריבית דריבית של 5% לשנתיים. כמה יהיו? התשובה: 1,102.50₪. למה?

1,050 × 1.05 = 1,102.50.

שלב ג' – מיישמים וכותבים

תרגיל 8: פטנדס: סדרו את הטיעון

1. האם כדאי לנהל תקציב בכיתה ט'?

2	לדעתי, כדאי לנהל תקציב חודשי כבר בכיתה ט'.
1	בני נוער רבים מקבלים היום דמי כיס ומחליטים לבד על הכסף שלהם.
3	תקציב מראה לאן הכסף הולך ועוזר להגיע למטרות בלי לחץ.
4	לדוגמה, תלמידה שרשמה הוצאות גילתה 120₪ בחודש על משלוחים והעבירה חלק לחיסכון.

2. האם לחכות 24 שעות לפני קנייה?

2	אני סבור שכדאי לחכות 24 שעות לפני קנייה לא מתוכננת.
1	באתרי קניות מופיעות כל הזמן הודעות כמו "רק היום!".
4	כך למשל, נער שחיכה יום גילה שאותו משחק נמכר בחנות אחרת בפחות.
3	ההמתנה מרגיעה את הדחף ונותנת זמן להשוות מחירים.

3. האם צריך לשלם על משמרת התלמדות?

2	לדעתי, חייבים לשלם על כל משמרת התלמדות.
4	לדוגמה, מאיה עבדה 4 שעות התלמדות ועזרה ללקוחות כמו כל עובדת.
1	בני נוער רבים מתחילים עבודה ראשונה במשמרת "ניסיון".
3	התלמדות היא זמן עבודה, והעובדים משקיעים בה זמן ומאמץ.

תרגיל 9: אתגרי כתיבה

1. כתבו כלל פעולה אישי אחד לקנייה בסופר והסבירו למה בחרתם בו.

תשובה אישית – בודקים נימוק ודוגמה.

2. נסחו מכתב צרכני קצר לעסק שחייב אתכם פעמיים.

תשובה אישית – בודקים נימוק ודוגמה.

3. סל עלה מ־1,000₪ ל־1,030₪. חשבו את שיעור האינפלציה והסבירו.

תשובה אישית – בודקים נימוק ודוגמה.

חזרה מסכמת

1. איך נכנסים בבטחה לאתר של עסק אחרי שקיבלתם הודעה חשודה?

א. מקלידים את הכתובת בעצמנו

2. מה השלב הראשון במפת ההחלטה?

א. צורך או רצון?

3. מה הכוונה ב"צריכה ראוותנית"?

א. קנייה כדי שיראו אותנו

4. הודעה: "החשבון שלך ייחסם היום! שלחו את הקוד שקיבלתם". מה זה?

א. ניסיון פישינג

משפט משלי

1. כרטיס אשראי + החיוב נדחה לסוף החודש

תשובה אישית – בודקים נימוק ודוגמה.

2. עמלה + תשלום לבנק על שירות

תשובה אישית – בודקים נימוק ודוגמה.